

سخن سردبیر

رمضان علی‌تبار*

در باب علم دینی، دیدگاه‌ها و نظریه‌های گوناگونی شکل گرفته است. اختلاف این دیدگاه‌ها به‌گونه‌ای است که گروهی به انکار علم دینی فتوا دادند و دسته دیگر، افزون بر پذیرش اصل امکان علم دینی، به تحقق خارجی آن در طول تاریخ تمدن اسلامی قائل‌اند. یکی از دیدگاه‌هایی که ضمن پذیرش امکان علم دینی، به اهمیت و ضرورت تولید آن قائل است، دیدگاه دکتر سیّدحسین نصر می‌باشد. دکتر نصر، فیلسوف، نویسنده، نظریه‌پرداز و استاد مطالعات اسلامی دانشگاه جورج واشینگتن در امریکاست. او با تألیف آثار و سخنرانی در محافل علمی غرب در معرفی فلسفه و حکمت اسلامی و آیین تشیع به غرب، بسیار تأثیر گذار بود و کتاب استادش علامه طباطبایی به نام شیعه در اسلام را به زبان انگلیسی ترجمه کرد و به‌ویژه برای معرفی ملاصدرا به جامعه غرب بسیار کوشید. نصر در محافل دانشگاهی امریکا، فیلسوفی سنت‌گرا، مفسر و مدافع برجسته «حکمت جاویدان» شناخته می‌شود. بخش عمده

---

* دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی (r.alitabar@chmail.ir).

آثار و مطالعات عقلانی او در امریکا به این حوزه و نیز به موضوعات ادیان تطبیقی، فلسفه و گفت‌وگوی ادیان مربوط می‌شود.

دکتر نصر از مدافعان و شارحان مکتب سنت‌گرایی و از ناقدان و مخالفان مدرنیسم است. مبانی و محورهای مهم نظام فکری دکتر نصر را می‌توان در سنت‌گرایی، وحدت متعالی ادیان، کثرت‌گرایی دینی، علم سنتی و قدسی، گرایش به تصوف خلاصه کرد؛ براین اساس ایشان جزء حامیان و طرفداران علم قدسی یا همان علم دینی بوده و معتقد است علم قدسی نه تنها امکان دارد، بلکه امری مطلوب و ضروری است. نصر در این باره آثار گوناگونی دارد که از جمله آن می‌توان به کتاب‌هایی همچون علم و تمدن در اسلام، علم در اسلام و نیاز به علم مقدس اشاره کرد. ایشان در این آثار به تفصیل به مسئله علم سنتی و قدسی (علم دینی) پرداخته است.

فهم علم قدسی نصر، در گرو شناخت منظومه فکری ایشان، به‌ویژه در حوزه جهان‌بینی، دین‌شناسی و علم‌شناسی است. ساختار فکری او در محورهایی همچون سنت و سنت‌گرایی، وحدت متعالی ادیان، کثرت‌گرایی دینی، سلطنت دینی، دین صوفیانه و مانند آن قابل ردیابی است. دغدغه و توجه به مشکلات بشر امروز و ارجاع آن به علم دینی و قدسی، از نقاط قوت وی می‌باشد. همچنین توجه و فهم مشکلات انسان مدرن، به‌ویژه بحران‌های کنونی تمدن غرب و بازشناسی مشکلات فکری علوم جدید و تلاش برای معرفی جایگزینی مناسب و توجه به روحیه خودباوری، از دیگر امتیازات این متفکر است؛ براین اساس او می‌کوشد مسئله علم قدسی یا علم دینی را نه در الگوی غربی و

سکولار، بلکه در الگوی دینی و اسلامی مطرح کند، در عین حال به دلیل رویکرد و مبانی خاص دین‌شناختی و علم‌شناختی ایشان، مسئله علم قدسی، دارای مشکلات و ایرادات جدی است که این شماره کتاب نقد، در صدد آسیب‌شناسی و بررسی انتقادی نظریه ایشان است.

۷

۳
۳
۳

در شماره حاضر، ضمن تبیین نظریه علم قدسی و نقاط قوت و ضعف آن، مفهوم و شاخصه‌های علم دینی در تمدن اسلامی، الگوی ساخت علم دینی از گوهر دین و مبانی دکتر نصر در تولید علوم علم دینی و علوم انسانی اسلامی، نقد و بررسی شد. همچنین بر پایه سنت‌گرایی و علم قدسی دکتر نصر، مسئله معناداری زندگی، مسئله تمدن اسلامی و تمدن‌سازی و نحوه مواجهه با دنیای جدید و مدرن، بررسی شده است.